

Welzijn; tussen welbevinden en gezondheid

Beleidsvisie Welzijn West Betuwe 2022-2026

WELZIJN
WEST BETUWE

Zet in beweging!

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Welzijn West Betuwe	4
Ontwikkelingen bij Welzijn West Betuwe	5
Ontwikkelingen in het veld	6
<i>Veranderende rol welzijnswerk</i>	7
<i>Positieve Gezondheid</i>	7
Ontwikkelingen in gemeente West Betuwe	8
Welzijnswerk in een veranderende omgeving	10
<i>Inzet op bekwaamheden</i>	10
<i>Kracht van de relatie</i>	10
<i>Samenwerking</i>	11
<i>Technologische ontwikkelingen en innovatie</i>	12
Speerpunten tot 2026	13

Inleiding

Voor je ligt het beleidsplan van Welzijn West Betuwe, de welzijnsorganisatie voor alle inwoners van de 26 kernen van de gemeente West Betuwe. Een welzijnsorganisatie die zichzelf bewezen heeft de afgelopen jaren en ook een organisatie die de lat graag hoger legt. De transformatie in het sociaal domein is nog niet volbracht en er valt op dat gebied nog veel te winnen. Dat is de kern van dit beleidsplan. Hoe trekken we de ingezette lijn van de transformatie door? Wat is de invloed van de coronapandemie, vergrijzing, polarisatie en krapte op de arbeidsmarkt in West Betuwe? Op die vragen geeft dit plan een antwoord.

De basis voor dit strategisch plan wordt gevormd door onderzoeken die gehouden zijn onder vrijwilligers, hulpvragers, deelnemers, samenwerkingspartners, medewerkers en de Raad van Toezicht. Daarnaast zijn verschillende onderzoeken geraadpleegd om sociaal-geografische ontwikkelingen in West Betuwe in kaart te brengen

Het beleidsplan beschrijft hoe Welzijn West Betuwe de toekomst en de daarmee gepaard gaande veranderingen ziet. Het geeft aan hoe zij vanuit haar doelstelling hierop wil inspelen en wat zij wil bereiken. Het beleidsplan is bedoeld voor vrijwilligers, medewerkers ¹, cliënten, samenwerkingspartners, opdrachtgevers en alle overige geïnteresseerde lezers. Het beleidsplan wordt vertaald naar meerdere werkplannen die op een concreter niveau beschrijven hoe doelen behaald dienen te worden.

Aan jou de uitnodiging om dit kritisch te blijven volgen.

Namens de Raad van Toezicht van Welzijn West Betuwe,

Marco van Westerlaak
Directeur-bestuurder

---

¹ In de tekst wordt gesproken over Sociaal Werkers. Hiermee worden ook de consultants en buurtsport- en cultuurcoaches bedoeld. Een enkele keer worden deze expliciet benoemd.

Welzijn West Betuwe

Welzijn is van én voor iedereen, met daarbij extra aandacht voor de kwetsbaren in de samenleving. Hoewel voor iedereen het begrip welzijn anders kan zijn, beschrijft welzijn het welbevinden van mensen op fysiek, geestelijk en sociaal vlak. Juist de mensen die op een van deze drie terreinen hinder ondervinden, mogen op een proactieve houding van de welzijnsorganisatie rekenen.

In Nederland en ook in West Betuwe komt er steeds meer aandacht voor een andere benadering van gezondheid, nl. Positieve Gezondheid. Bij Positieve Gezondheid ligt het accent niet op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Die bredere benadering draagt bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Én om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. De aandachtige lezer ziet hier veel, zonet totale overlap met het welzijnswerk.

Investeren in welzijn kenmerkt zich in aandacht voor preventie. Welzijnswerk is bij uitstek een beroepsveld dat zich (overwegend) richt op preventie, het vroegsignaleren of beperken van problemen.

Ander kenmerkend punt van welzijnswerk is het oog en de aandacht voor de (sociale) omgeving van de burger, cliënt of kwetsbare. Dit komt tot uiting in het investeren in die omgeving, maar ook in het ondersteunen van burgers en zorgbehoevenden bij het vragen van ondersteuning vanuit de omgeving.

Als laatste kenmerkt welzijn zich door het faciliteren van eigen inzet en verantwoordelijkheid. In een mooie beleidsterm als “uitgaan van de eigen kracht” gevangen, beoogt welzijn mensen te ondersteunen om invulling te geven aan hun eigen welzijn en die van hun omgeving. Participatie is hierbij het centrale begrip.

Bovenstaande maakt duidelijk waarom de rol van welzijn van groot belang is bij de transformatie die landelijk is ingezet. Door preventief te werken, uit te gaan van de mogelijkheden en gebruik te maken van de sociale omgeving is het mogelijk om ook in een vergrijzende en ontgroenende omgeving ondersteuning te blijven bieden aan de meest kwetsbaren in de samenleving en te werken aan positieve gezondheid. Uit onderzoek van SEOR, Erasmus School of Economics blijkt dat iedere euro geïnvesteerd in welzijnswerk rendeert met factor 1,6². Welzijn West Betuwe kenmerkt zich hierin door haar proactieve houding, deskundigheid, flexibiliteit en door de inzet van methodieken die hun effectiviteit bewezen hebben.

De missie van Welzijn West Betuwe luidt dan ook:

Bevorderen van het welzijn en welbevinden op psychisch, fysiek en sociaal vlak van inwoners van de gemeente West Betuwe, met daarbij nadrukkelijk aandacht voor kwetsbaren in de samenleving.

Welzijn West Betuwe doet dit door:

- de inzet van een diverse groep medewerkers en vrijwilligers;
- van zowel generalisten als specialisten;
- die werken vanuit een lokale verbondenheid;
- met kennis en kunde;

---

² SEOR, Erasmus School of Economics, Meta-analyse businesscases Sociaal werk, 2021

- vanuit een methodologische aanpak;
- en inzetten op het betrekken en activeren van de omgeving.

Welzijn West Betuwe stelt zich hierin pro-actief op. Ze zet dingen in gang, signaleert veranderingen en voorkomt daarmee problemen. Bij de benadering van zorgmijders en kwetsbare inwoners laat ze een “Eropaf-mentaliteit” zien en neemt zelf initiatief.

Welzijn West Betuwe bevordert het zorgen voor elkaar, het nemen van eigen verantwoordelijkheid en stimuleert het controle nemen over het eigen leven door mensen. Bij de inzet van welzijnswerk wordt continu de afweging gemaakt op welke manier de inzet plaats moet vinden. De overwegingen hierbij zijn vooral de inzet op collectief in plaats van individueel, preventief in plaats van curatief, informeel in plaats van formeel en actief in plaats van passief. Hiermee wordt de kern van positieve gezondheid geraakt.

Ontwikkelingen bij Welzijn West Betuwe

Waar in de vorige beleidsvisie nog gesproken werd over het samengaan van drie gemeenten en drie welzijnsorganisaties is dit inmiddels een feit. Welzijn West Betuwe gaat richting haar eerste lustrum onder de nieuwe naam. De grootste opdrachtgever van Welzijn West Betuwe, de gemeente West Betuwe, komt daar iets achteraan en viert binnenkort haar vierde verjaardag.³

De fusie van de welzijnsorganisaties heeft in ieder geval veel energie gegenereerd. Het werk van Welzijn West Betuwe is oprecht breed te noemen en laat een duidelijke groei zien. Naast de van oudsher belangrijke werkvelden als mantelzorg, ouderenwerk en vrijwilligersondersteuning hebben ook de begeleiding van kwetsbare groepen, kerngerichtwerken, cultuur en sport en bewegen nadrukkelijk positie gekregen bij het welzijnswerk. Het laat een groei zien in formatie, omzet en financieringsbronnen. De formatie is inmiddels de 20 fte gepasseerd, de omzet gaat naar 2 miljoen per jaar en naast de gemeente als belangrijkste opdrachtgever is er financiering vanuit fondsen, buurgemeenten en andere overheden. Fuseren, groeien en verbreden gaat niet zonder slag of stoot. Daarom zijn er in 2021 en 2022 meerdere onderzoeken gehouden om te meten hoe Welzijn West Betuwe ervoor staat. Het algemene beeld dat hieruit naar voren komt, is grote tevredenheid over Welzijn West Betuwe en haar werkzaamheden bij hulpvragers, vrijwilligers, samenwerkingspartners en deelnemers⁴. Ook onder medewerkers is de tevredenheid groot. Dit is natuurlijk prachtig om te constateren en mag gevierd worden. Het ontslaat ons echter niet van de verantwoordelijkheid om te blijven zoeken naar punten die nog beter kunnen. Hieronder zijn er enkele bevindingen uit de onderzoeken benoemd die in de langetermijnstrategie van Welzijn West Betuwe niet mogen ontbreken.

Inwoners van West Betuwe die zich melden bij Welzijn West Betuwe voor ondersteuning zijn in het onderzoek gebundeld als Hulpvragers. Hulpvragers zijn inwoners die steun nodig hebben bij formulieren, mantelzorgers, ouderen met een hulpvraag of mensen die op zoek zijn naar nieuwe contacten. Deze hulpvragers hebben over het algemeen positieve ervaringen met de ondersteuning van Welzijn West Betuwe, waarbij met name de relatie met de medewerker van Welzijn West Betuwe bepalend is voor hun oordeel. Medewerkers van Welzijn West Betuwe worden proactief genoemd, flexibel en goed

³ West Betuwe is ontstaan op 1 januari 2019 uit de drie gemeenten Neerijnen, Lingewaal en Geldermalsen.

⁴ DSP-groep, Uitkomsten kwaliteitsmeting Welzijn West Betuwe. 2022

bereikbaar. Ook het hebben van een vast contactpersoon wordt door hulpvragers zeer gewaardeerd. De dienstverlening van Welzijn West Betuwe heeft volgens diverse respondenten positieve invloed op hun (mentale en lichamelijke) gezondheid gehad. Het zorgt o.a. voor opluchting, (lichamelijke) rust en het verminderen van stress.

Een belangrijke vraag voor Welzijn West Betuwe is of hulpvragers bereid zijn om Welzijn West Betuwe (vaker) feedback te geven. Dit blijkt zeker het geval te zijn. Bij voorkeur geven hulpvragers persoonlijk feedback tijdens of vlak na een ondersteunings(traject), en het liefst live. Ook hierbij is het relationele aspect van groot belang.

Er zijn ruim 500 vrijwilligers actief bij Welzijn West Betuwe. De rol van vrijwilliger is heel divers. Over het algemeen voelen de vrijwilligers van Welzijn West Betuwe zich gewaardeerd door de organisatie. Er is echter verschil óf en in de wijze waaróp men gewaardeerd wil worden. Waardering in de vorm van persoonlijke aandacht wordt door alle vrijwilligers gewaardeerd, hoewel ook een aantal vrijwilligers zegt geen waardering nodig te hebben. De meer formele waardering die door Welzijn West Betuwe aan alle vrijwilligers tegelijk wordt gegeven (een verjaardagskaart, attentie met de dag voor Vrijwilligers, grote feestavond) wordt door een deel van de vrijwilligers gewaardeerd en door enkele vrijwilligers als onpersoonlijk gekwalificeerd. Wel vinden bijna alle vrijwilligers het zinnig en goed als er intervisieachtige activiteiten worden georganiseerd, dat wil zeggen bijeenkomsten voor en door vrijwilligers in kleinere groepen, waar ofwel met de eigen vrijwilligers ofwel met vrijwilligers van ander vrijwilligerswerk, kennis kan worden uitgewisseld en ervaringen en tips kunnen worden gedeeld. Een uitdaging is en blijft om vrijwilligers te werven en te behouden.

Ook samenwerkingspartners zijn net als bij hulpvragers en vrijwilligers, overwegend (zeer) positief over de dienstverlening van Welzijn West Betuwe. Samenwerkingspartners hebben de meeste ervaringen gedeeld en dat is tekenend voor het belang dat zij hechten aan de samenwerking met Welzijn West Betuwe. Zij tonen zich over het algemeen (zeer) positief over Welzijn West Betuwe en kwalificeren Welzijn West Betuwe als proactief, met kennis van zaken, veel inzet, enthousiasme en professioneel.

Als laatste groep zijn ook deelnemers aan activiteiten betrokken bij het onderzoek. Deelnemers vormen in aantal de kleinste groep respondenten van alle vier respondentengroepen. Er is qua doelgroep overlap met de groep hulpvragers. Het gaat bij deelnemers net als bij hulpvragers ook om mensen die deelnemen aan bijvoorbeeld ouderengym, eettafel en rouwverwerking. Zij tonen ook in hun waardering dezelfde positiviteit als hulpvragers, en kwalificeren de ondersteuning door Welzijn West Betuwe als professioneel, vriendelijk, ondersteunend en enthousiast.

Bij alle onderzoeksgroepen komt naar voren dat de inzet, betrokkenheid en het persoonlijke contact vanuit Welzijn West Betuwe worden gewaardeerd. Het maakt ook duidelijk dat de doelgroep van het welzijnswerk heel breed is en dat vraagt maatwerk bij het ondersteunen, waarderen, activeren en samenwerken.

Ontwikkelingen in het veld

De wereld van welzijn en zorg is volop in beweging. De relatie tussen burgers, de overheid, gemeenten en organisaties verandert. Het rijk decentraliseert op grote schaal taken naar gemeenten en de beschikbare middelen nemen af of leiden tot discussie tussen rijk en gemeenten. In deze veranderende wereld zijn welzijnsondernemers op zoek naar hun rol en positie ten opzichte van individuen, groepen burgers, gemeenten en organisaties binnen het speelveld van de welzijnsorganisatie. De transformatie heeft het hele sociaal

domein en de inrichting van de sociale infrastructuur veranderd. Tegelijkertijd is de houdbaarheid van de zorg onder druk komen te staan. Naast gebrek aan (financiële)middelen, personeel en toenemende bureaucratie heeft de coronapandemie de zorgsector een gevoelige dreun bezorgd.

In dezelfde periode zijn bepaalde groepen burgers zich gaan roeren. Dit in combinatie met enkele schandalen en pijnlijke besluiten zorgt ervoor dat er gesproken wordt over wantrouwen tussen burger en overheid.

En in alle gevallen staat de welzijnswerker ertussenin. Tussen de burger die zorg nodig heeft en de instituties en instellingen. Tussen de burger met haar wantrouwen en de (lokale) overheid. Tussen de hulpvrager en alle instanties die iets van haar willen. Tussen de jongere die zijn eigen weg zoekt en de veeleisende samenleving. Tussen de vrijwilligersorganisatie en de wetgever met de ingewikkelde regels. Het maakt het werk van de sociaal werker een prachtige, maar soms ook moeilijke taak. Werk dat de sociaal werker alleen goed kan uitvoeren als er ruimte en vrijheid is om zijn/ haar professionaliteit in te zetten.

Veranderende rol welzijnswerk

‘Zorg neemt uit handen en welzijn ondersteunt.’ Het is misschien wat kort door de bocht, maar beschrijft het kenmerkende verschil tussen beide werkgebieden. Dit verschil is wel aan verandering onderhevig. Er wordt momenteel anders naar zorg gekeken zoals bijvoorbeeld met de benadering vanuit Positieve Gezondheid⁵. Ook het welzijnswerk verandert, waar eerst puur het investeren in het gevoel van welzijn de kern vormde, is dit nu meer het ondersteunen en inzetten op zelfredzaamheid. Het is dan ook niet gek dat het welzijnswerk vaker genoemd wordt als het gaat over het ‘redden’ van de zorg.

Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, die meer oplevert dan alleen fysiek welbevinden. Mensen zijn niet hun aandoening. Toch ligt in de zorg daar de focus doorgaans wel op. Alle aandacht gaat uit naar de klachten en gezondheidsproblemen, en hoe die opgelost kunnen worden (uit handen nemen). Positieve Gezondheid kiest een andere invalshoek. Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Daar komen zorg en welzijn samen. Daar vullen Cultuurcoaches, Buurtsportcoaches en Sociaal Werkers elkaar perfect aan. Daar ligt het belang van leefbaarheid in de kernen. Welzijn richt zich op ondersteunen en gebruikt daarvoor een brede kijk op de leefomgeving van de hulpvrager. Zowel Positieve Gezondheid als welzijn met die bredere benadering draagt bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.

Positieve Gezondheid

Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Deze zijn:

- Lichaamsfuncties
- Meedoen
- Dagelijks functioneren
- Mentaal welbevinden
- Kwaliteit van het leven
- Zingeving

---

⁵ Institute for Positive Health, www.iph.nl

Deze dimensies vormen de kern van het welzijnswerk. De sociaal werker benadert met haar brede blik de hulpvrager, de deelnemer, de vrijwilliger, het dorp, de vrijwilligersorganisatie en de omgeving. Het benadrukt waarom welzijnswerk zo breed is en breed moet blijven. De welzijnswerker is de boodschapper van de positieve gezondheidsbenadering en vormt op deze manier het voorportaal van mogelijke zorg. Het is hierbij van belang dat welzijn geen taken van de zorg overneemt, maar dat het welzijnswerk zichzelf positioneert en versterkt. Het werken aan Positieve Gezondheid sluit naadloos aan op het kerngericht werken dat de gemeente West Betuwe hoog in het vaandel heeft staan. Samenwerking in de kernen om de leefomgeving te verbeteren draagt bij aan het Positief Gezondheidsdenken.

Ontwikkelingen in gemeente West Betuwe

In West Betuwe is er sprake van vergrijzing en ontgroening. Omdat er rondom de kern Meteren veel gebouwd wordt laat de vergrijzing en ontgroening zich vooral in de andere kernen zien. Geldermalsen, Haaften en Herwijnen, waar enkele grote verpleeghuizen staan, kennen de meeste vergrijzing. Ook Acquoy, Est en Tricht hebben veel oudere inwoners. Meteren (met veel dertigers en veertigers in de Plantage) en Tuil en Waardenburg – met veel jonge huishoudens – kennen een relatief lage vergrijzing.

Ten opzichte van de rest van Nederland heeft Rivierenland meer jonge inwoners (onder de 18 jaar) en minder 80-plussers. Het algehele opleidingsniveau ligt lager dan gemiddeld in ons land. En ook de mate van zelfredzaamheid is minder in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Vooral de oude gemeenten Neerijnen en Lingewaal scoren traditiegetrouw slechter op allerlei gezondheidsindicatoren als overgewicht, alcoholgebruik en sporten.

West Betuwe is bovengemiddeld vergrijsd: het aantal huishoudens ouder dan 75 (leeftijd hoofd huishouden) bedraagt in West Betuwe 29,9%, tegen 27,6% in Nederland als geheel. Het aantal huishoudens onder de 35 is juist veel lager (13%, tegen 19,7% voor Nederland). Het tempo van ontgroening lijkt iets af te nemen, terwijl de vergrijzing een stijgende lijn vertoont.⁶

Het aantal 65-plussers in West Betuwe stijgt de komende jaren met 33%, terwijl het aantal inwoners onder de 65 jaar afneemt met 5%. Dit betekent dat de vergrijzing harder toeneemt dan gemiddeld in Nederland. Daardoor groeit het aantal inwoners met dementie en chronische aandoeningen (zoals artrose, beroerte en hart- en vaatziekte) sterker.

Tegelijkertijd met de stijgende levensverwachting en het aantal mensen met chronische klachten neemt het aantal mensen dat werkzaam is in de zorg af. De verwachting is dat het aantal zorgverleners tot 2030 met ongeveer 3% afneemt. Het tekort aan Specialist Ouderengeneeskunde zal naar verwachting verder toenemen. In de GGZ is de afgelopen jaren het aantal onvervulde de vacatures toegenomen. Ook hier wordt een verdere toename van het tekort verwacht. In absolute aantallen is het tekort het grootst in de verpleging. Dit betreft landelijk het leeuwendeel van het tekort van 80.000 medewerkers in de zorg.

De informele zorg (het mantelzorgpotentieel)⁷ neemt in Rivierenland tot 2030 met bijna een derde af, maar blijft gunstiger dan gemiddeld in Nederland. West Betuwe heeft

---

⁶ Woonvisie West Betuwe

⁷ Het mantelzorgpotentieel is de ontwikkeling van het aantal 50- tot 75- jarige per 85-jarig en ouder persoon.

procentueel meer mantelzorgers dan Nederland gemiddeld⁸. De ontwikkelingen in West Betuwe veroorzaken de volgende knelpunten:

- Oververtegenwoordiging van minder zelfredzame inwoners binnen de zorg;
- Toename dementie en andere chronische aandoeningen (sterker dan gemiddeld in Nederland);
- Krapte op de arbeidsmarkt;
- Het aandeel (potentiële) mantelzorgers neemt de komende jaren af;
- De toegankelijkheid van de zorg neemt af, vooral in de GGZ.

Bovenstaande knelpunten hebben invloed op het werk van de sociaal werkers en buurtsport- en cultuurcoaches binnen Welzijn West Betuwe. De oververtegenwoordiging van minder zelfredzame inwoners vraagt extra inzet van welzijn. Dit betreft hulp bij formulieren, financiën, contact met instanties, inzet netwerk, vervoer enz.. Een trend die momenteel al duidelijk zichtbaar is.

Een toename van chronische aandoeningen en dementie vraagt om meer voorliggende voorzieningen en lokale ondersteuning; een serieuze uitdaging in de kleinere kernen van West Betuwe.

De krapte op de arbeidsmarkt zal ook van invloed zijn op het werk van de welzijnswerkers. Het is moeilijker samen te werken zodra er personeelstekorten zijn bij samenwerkingspartners in het sociaal domein. Ook Welzijn West Betuwe zal een krappe arbeidsmarkt merken bij de werving van nieuwe medewerkers. Vrijwilligersorganisaties merken hetzelfde bij het vinden van nieuwe vrijwilligers. Voor Welzijn West Betuwe is dit niet anders.

De afname van potentiële mantelzorgers vraagt extra aandacht voor de toekomstige mantelzorgers en zorgvragers en doet een groter beroep op informele zorg. De afname van de toegankelijkheid van de (GGZ) zorg vraagt meer van buurten en wijken. Ook dat valt onder het werk van Welzijn West Betuwe.

Ander effect van krimp, vergrijzing en ontgroening is dat het zo kenmerkende verenigingsleven op het platteland onder druk staat en blijft staan. Verenigingen en organisaties die zich richten op ouderen zijn hier mogelijk een uitzondering op. Mogelijk liggen er ook kansen in de vergrijzing bij het vinden en binden van nieuwe vrijwilligers. Veel reguliere verenigingen op het gebied van sport, cultuur, ontspanning of educatie krijgen te maken met teruglopende ledenaantallen, minder vrijwilligers en minder activiteit. De Coronapandemie en daarmee samenhangende maatregelen hebben bovenstaande trends versterkt. Leden trekken zich terug en kiezen voor individuele vormen van bewegen, sporten en cultuurbeleving. Verenigingen hebben veel moeite met opstarten, vrijwilligers zijn afgehaakt en er is een terughoudendheid in organiseren van activiteiten omdat de vrees bestaat dat 'het toch niet door mag gaan'. Dit terwijl de behoefte aan ontmoeting groot is en de mentale weerbaarheid van jongeren onder druk staat. Een klein groepje actieve en betrokken leden moeten zich meer inspannen om een organisatie levend te houden. Dit geldt ook voor dorpshuizen en andere aan een kern gebonden organisaties. Per kern kan dit verschillend zijn door bijvoorbeeld nieuwbouw of doordat er een andere sociale samenhang aanwezig is.

De buurtsport-, cultuurcoaches en sociaal werkers spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van de lokale organisaties. Het belang hiervan wordt groter naarmate de

---

⁸ Rivm 2020

transformatie voortgang vindt en er meer werk en verantwoordelijkheid lokaal bij inwoners van kernen komt te liggen. Lokale organisaties vormen een groot gedeelte van de voorliggende voorzieningen binnen dorpen en steden.

Leefbaarheid gaat tegenwoordig ook over duurzaamheid en de effecten van klimaatverandering. Dit speelt vanzelfsprekend ook in de gemeente West Betuwe en bij haar inwoners. Het land tussen de twee rivieren heeft ook te maken met droogte, kwetsbare ouderen moeten beschermd worden tegen hittegolven en iedere inwoner en organisatie heeft daar een verantwoordelijkheid in.

Welzijnswerk in een veranderende omgeving

De kracht van het welzijnswerk ligt in haar breedte. Om deze kracht kunnen blijven inzetten zijn er enkele uitgangspunten voor de toekomst van het werk van Welzijn West Betuwe van belang. Zij vormen een wezenlijk deel van de lange termijnvisie.

Inzet op bekwaamheden

Bij het werk (betaald en onbetaald) bij Welzijn West Betuwe zijn bekwaamheden het uitgangspunt i.p.v. bevoegdheden. Welzijnswerk kenmerkt zich in het inzetten van de juiste vaardigheden en gaat minder uit van specifieke expertise. Het denken en werken vanuit Positieve Gezondheid vraagt om een brede blik waarin het totale aspect van gezondheid gezien wordt.

De brede blik vanuit denken in Positieve Gezondheid werkt preventief en draagt bij aan vroeg signalering. De focus ligt niet op zorg en zorgvragen maar op welbevinden. De brede blik zorgt dat er verder gekeken wordt dan de eerste aanleiding voor het contact. Hierdoor komen ook andere aspecten van welbevinden aan bod die mogelijk aandacht vragen. Deze preventieve manier van werken en aandacht voor vroegsignalering voorkomt zwaardere zorgtrajecten.

Uitgaan van bekwaamheden voorkomt ook het vervallen in bureaucratische protocollen en regels. Welzijnswerk draait om flexibele inzet, daadkracht en ontschotting. Dat is de kwaliteit van het welzijnswerk en hetgeen waarmee zij zich onderscheidt van andere sectoren. Binnen de organisatie wordt gewerkt met basisnormen, deze zijn bepalend voor de kwaliteit. Hiervoor vormen collegiale feedback, betrokkenheid van hulpvragers en vrijwilligers, de interactie tussen de verschillende functies en het vertrouwen in eigen kunnen de basis. Een en ander wordt ondersteund met gerichte trainingen, feedforward-gesprekken en personeelsbeleid om de nodige expertise in huis te hebben. Door een terugkerende kwaliteitsmeting wordt de bekende vinger aan de pols gehouden.

De functies van Buurtsport-, Cultuurcoach, Consulent en Sociaal Werker grijpen steeds meer in elkaar. Beweging draagt bij aan welbevinden, cultuur zorgt voor contacten en helpt tegen eenzaamheid en in het kerngericht werken komen alle facetten van welzijnswerk terug. Dit is ook zichtbaar binnen Welzijn West Betuwe waarin sociaal werkers en coaches gezamenlijk optrekken in het kerngericht werken. Dit is een ontwikkeling die past bij Welzijn West Betuwe en hetgeen er gevraagd wordt van het welzijnswerk in haar laagdrempelige en directe manier van werken.

Kracht van de relatie

In het welzijnswerk draait het om de kracht van de relatie. De relatie, met de hulpvrager, met de vrijwilliger, met collega's, samenwerkingspartners, omgeving, opdrachtgevers

enzovoort. Die relatie is bepalend voor het slagen van het preventieve werk. Continuïteit en een lange relatie maken het verschil. Dit wil geenszins impliceren dat deze relatie niet aan verandering onderhevig is. Er blijft scherpste en innovatie nodig om uiteindelijk vooruitgang te boeken. De langdurige relatie geeft een vertrouwensbasis om echt invloed te hebben binnen het sociale domein. Dit geldt voor de relatie tussen hulpvrager en sociaal werker of coach. Het vraagt een stabiele basis om verder te kijken dan de eerste (gezondheids)klacht. Juist onderwerpen als zingeving, de leefomgeving, kwaliteit van sociale contacten vragen vertrouwen tussen sociaal werker of coach en hulpvrager om samen aan de problematiek te kunnen werken. Het leidt tot een gerichte aanpak van bijvoorbeeld tegengaan van eenzaamheid, het bevorderen van mentale weerbaarheid, tegengaan van laaggeletterdheid, het organiseren van ontmoeting of waar dan ook op dat moment de focus op ligt⁹.

Thema's als zingeving, leefomgeving en kwaliteit van sociale contacten vormen de basis van werken aan positieve gezondheid.

Bovenstaande geldt ook voor de relatie tussen samenwerkingspartners. Samenwerken aan een gezamenlijk doel dat pas op lange termijn resultaat laat zien, vraagt een langetermijnrelatie. Dit is vanzelfsprekend ook van toepassing op de relatie tussen opdrachtnemer en opdrachtgever. De gemeente West Betuwe en Welzijn West Betuwe hebben als basis een lange relatie met veel vertrouwen in elkaar. Het zorgt ervoor dat er ad hoc geschakeld kan worden als er zich grote problemen voor doen zoals tijdens Corona, de opvang van Oekraïners en het inlopen van onderwijsachterstanden. Het zorgt er ook voor dat de gezamenlijke langetermijndoelen niet uit het oog verloren worden en dat iedere partij daarin haar verantwoordelijkheid neemt.

Het is ook tekenend voor de relatie die de vrijwilliger heeft met de organisatie. Deze bestaat ook dankzij het vertrouwen dat de vrijwilliger altijd terug kan vallen op een betaalde kracht van Welzijn West Betuwe als dit gewenst is. Naast het hebben van 'een bekend gezicht' als contactpersoon zijn er investeringen in kennis en faciliteiten t.b.v. de vrijwilliger. In de kwaliteitsmeting wordt dit genoemd door vrijwilligers en hulpvragers. Het vinden en binden van vrijwilligers vraagt blijvend aandacht. Onderdeel hiervan is het aanboren van nieuwe groepen vrijwilligers. Door de inzet van Maatschappelijke diensttijd worden jongeren betrokken bij het welzijnswerk. Door de lokale inzet en innovatieve projecten worden andere groepen vrijwilligers aangeboord. De ondersteuning en waardering van de vrijwilligers is maatwerk en verschilt per activiteit.

Bij een krappe arbeidsmarkt en personele wisselingen vraagt deze langdurige relatie extra aandacht. Om deze reden wordt het belang van deze lange relatie expliciet benoemd als het uitgangspunt van het werk van Welzijn West Betuwe.

Samenwerking

Het werkveld in de zorg en het sociaal domein is enorm versnipperd. Veel verschillende partijen met verschillende financieringsbronnen, expertises en bedrijfsculturen dienen met elkaar samen te werken. De sociaal werker en coach is bij uitstek iemand die een stimulerende rol kan spelen in de samenwerking. Juist vanuit de brede doelstellingen van welzijn, de neutrale rol en de focus op het relationele aspect is de welzijnswerker iemand die partijen bij elkaar kan krijgen en kan laten werken aan een gezamenlijke doelstelling. Welzijnswerk speelt gedurende het gehele zorgtraject dat een oudere inwoner doorloopt een rol. Het is daarmee de constante factor tijdens een traject waarin meerdere partijen

---

⁹ West Betuwe kent minder eenzaamheid en laaggeletterdheid dan Nederland gemiddeld. Per kern kan dit verschillen.

op verschillende onderdelen betrokken zijn. De voorbeelden hiervan zijn de afgelopen jaren al veelvuldig getoond. De behoefte hieraan zal de komende jaren alleen maar meer worden. Het is hierbij van belang dat de welzijnswerker niet als een zorgverlener wordt gezien, maar een rol heeft naast de zorg en de hulpvrager.

Welzijn West Betuwe investeert in netwerken en zorgt daarbij dat hulpvragers, informele zorgverleners en professionals gelijkwaardige partners zijn. De welzijnswerker steekt hier tijd en energie in.

De financieringsbron is heel bepalend voor hoe en wat een organisatie in het sociaal domein voor werk doet. Juist de brede en relatief vrije financieringsbron van Welzijn West Betuwe geeft de mogelijkheid om te investeren in positieve gezondheid terwijl de (financiële) gevolgen (zowel positief als negatief) bij een andere organisatie komen te liggen. Het is een belangrijk onderdeel van positieve gezondheid om ook anders naar financiering van zorg te kijken. Meer welzijn zorgt voor minder zorg. Zie hiervoor ook het onderzoek van de Erasmus School of Economics.

De basis van samenwerking bestaat uit een gezamenlijke doelstelling. Om hier meer inhoud aan te geven is data-gestuurd (welzijns)werk van groot belang. Welzijn West Betuwe draagt hier een steentje aan bij door zoveel mogelijk mee te werken en bij te dragen aan het data-gestuurd werken binnen West Betuwe. Bijeenkomsten met ouderen, onderzoeken onder scholen en het grote aantal mantelzorgers dat bekend is, vormen een goede basis om inhoud te geven aan data-gestuurd welzijnswerk.

Technologische ontwikkelingen en innovatie

Een van de leerpunten uit de coronapandemie is dat technologische ontwikkelingen in geval van nood heel snel en door bijna iedereen toegepast kunnen worden. Digitaal vergaderen, op afstand werken, chatten, e-health, schermen delen en alles in de cloud zijn tijdens de lock down periodes heel snel ingeburgerd geraakt. Welzijn West Betuwe liep hier binnen de werkorganisatie altijd al in voorop. Tijdens de pandemie werd duidelijk dat ook vrijwilligers en hulpvragers hier heel snel in mee konden. Het project De Digitale Mantel liet zien dat ouderen ook met iPads kunnen werken en vergaderingen met vrijwilligers vonden 'gewoon' via Zoom plaats.

Bovenstaande ervaringen zetten de deur open naar verdere toepassingen van nieuwe technieken bij het welzijnswerk. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van WhatsApp en andere berichtenservices, het gebruik van automatische dataverwerking, chatfunctie op de site en digitaal hulpverleners.

Projecten en projectacquisitie zorgen voor impulsen op het gebied van innovatie. Door extra financiering ontstaat er experimenteerterruimte om nieuwe methodieken, vormen van werken of nieuwe doelgroepen te ontdekken. Denk hierbij aan het aanpassen van bewezen effectieve methodieken aan een plattelandsgemeente (Odensehuis, Steunouder), inzet van domotica voor ouderen, werken met focusgroepen en samenwerkingen met huisartsen (welzijn op recept). Een deel van deze innovatie wordt onderdeel van het werk van Welzijn West Betuwe en soms structureel toegevoegd aan de opdracht vanuit de gemeente West Betuwe. Een ander deel werkt niet of niet goed binnen een plattelandsomgeving en geeft na evaluatie tijd en ruimte voor andere vormen van vernieuwing.

Speerpunten tot 2026

Positieve Gezondheid als basis

Positieve Gezondheid is niet alleen een nieuwe manier van kijken naar zorg. Het is ook een manier om het welzijnswerk een sterke positie te geven ten opzichte van zorg. Positieve gezondheid gaat over welbevinden en niet over de gezondheidsklacht. Het welzijnswerk richt zich op mensen, hun veerkracht, hun netwerk, hun leven en de betekenis die ze daaraan willen geven. Deze inzet werkt preventief en speelt een belangrijke rol in vroegsignalering.

Het denken in positieve gezondheid is het uitgangspunt van de doelstelling van Welzijn West Betuwe voor de komende vier jaar.

Aandacht voor leefbaarheid

Toenemende vergrijzing in combinatie met een afnemend mantelzorgpotentieel en krapte in de zorg zet de leefbaarheid voor ouderen onder druk. Dit betreft vooral de ouderen die over ongeveer 10 jaar kwetsbaar zijn en mogelijk zorg nodig hebben. Per kern verschilt de ontwikkeling en verschillen de voorzieningen. Het vraagt om kerngericht maatwerk dat inzet op doelen die verder liggen dan de komende periode. Het betreft het behouden van voorziening, ondersteunen van lokale organisaties en activeren vrijwilligers. Binnen Welzijn West Betuwe is er een verschuiving van inzet naar (nog meer) kerngericht werken. Data-gestuurd sociaal werk is hierin leidend. Welzijn West Betuwe speelt een actieve rol in de keuzes en ontwikkeling van de kern met een blik gericht op de toekomst.

Een duurzame en leefbare toekomst vraagt ook aandacht voor klimaatverandering. Welzijn West Betuwe zet hierin zelf haar beste beentje voor. Zij ondersteunt ook organisaties en inwoners bij het maken van verantwoorde keuzes om klimaatverandering tegen te gaan. Welzijnswerkers denken met kwetsbare groepen mee om gezondheidsrisico's te verminderen.

Ruimte voor de welzijnswerker

Welzijnswerk vraagt continuïteit. Het vraagt om beleidskeuzes die niet ingaan op ad hoc problemen maar een vergezicht hebben. Het vraagt om een stabiele organisatorische en financiële basis. Het biedt de welzijnswerker de mogelijkheid om een langdurige relatie op te bouwen, met de hulpvrager, kern, vrijwilligersorganisatie, mantelzorger, vrijwilliger, opdrachtgever, samenwerkingspartner enz. De langdurige relatie is de basis van welzijnswerk. Het biedt de hulpvrager een basis om gericht feedback te geven en daarmee de dienstverlening te verbeteren. Het zorgt voor een binding tussen de organisatie en de vrijwilligers zodat zij zich gewaardeerd blijven inzetten voor de inwoners van West Betuwe. De welzijnswerker heeft in al die relaties de belangrijke rol van verbinder, tussenpersoon en brug.

Innovatie als aanjager. Welzijn als aanjager van innovatie

De uitdagingen waar het welzijnswerk, de zorg en de gemeente West Betuwe voor staan vragen om ideeën en oplossingen die buiten het geijkte blikveld vallen. Innovatie biedt kansen om leefbaarheid te versterken, zorg te bieden in een krappe arbeidsmarkt en vergrijzing op te vangen. Welzijn West Betuwe heeft zich de afgelopen jaren laten zien als een innovatieve welzijnsorganisatie met de ontwikkeling en implementatie van nieuwe technieken, implementatie van methodieken, in de manier van werken, de toepassing van

technische ontwikkeling en bovenal ondernemerschap. Ook de komende jaren laat Welzijn West Betuwe zich zien als innovatieve welzijnsondernemer.

Stabiele partner met gezonde groei

Iedere euro die in welzijnswerk gestoken wordt, levert een besparing van 1,6 euro in zorg op. Meer investeren in welzijn is dan ook een verstandige keuze. Welzijn West Betuwe laat zowel op financieel gebied als organisatieomvang een gezonde groei zien. Doel is om deze groei door te zetten. Hiermee krijgt de transformatie echt vorm, wordt Positieve Gezondheid echt de norm en worden sociaalgeografische veranderingen in kernen draagbaar. Naast de financiering vanuit de grootste opdrachtgever, de gemeente West Betuwe, blijft er aandacht voor het verwerven van andere inkomsten. Werkzaamheden in andere gemeenten, zodra hier bepaalde expertise of inzet nodig is, worden hierbij niet uitgesloten. Uitgangspunt hierbij is dat hiermee het lokale welzijnswerk versterkt wordt en het voor beide partijen voordelen oplevert.

Groei van Welzijn West Betuwe geeft de sociaal werker, buurtsport- cultuurcoach en consulent meer mogelijkheden om vanuit de vrije rol te investeren in relaties, te ondersteunen waar nodig, noodzakelijke bruggen te bouwen en samenwerking aan te jagen.

Bijlage 1

West Betuwe 52.010 inwoners

Woonplaats	Inwoners 2021
Acquoy	580
Asperen	3.205
Beesd	3.360
Buurmalsen	1.170
Deil	2.045
Enspijk	600
Est	575
Geldermalsen	10.860
Gellicum	345
Haaften	2.850
Heesselt	430
Hellouw	1.025
Herwijnen	2.750
Heukelum	2.280
Meteren	4.750
Neerijnen	465
Ophemert	1.685
Opijnen	1.195
Rhenoy	910
Rumpt	900
Spijk	920
Tricht	2.145
Tuil	1.085
Varik	1.070
Vuren	2.130
Waardenburg	2.365

Leeftijdsgroep	Aantal inwoners
0-15	8.662
15-25	6.464
25-45	11.236
45-65	15.235
65+	10.374

Bijlage 2

Buurt	Gemeente	Nederland
Bevolking*	39.982	17.407.585
Cijfers over gezondheid en beperkingen (%)		
Goed/zeer goed ervaren gezondheid	79.8%	78.4%
Langdurige ziekte of aandoening	30.9%	32.5%
Matig/hog risico op angst of depressie	43.5%	45.9%
Hoog risico op angst of depressie	4.9%	6.7%
Minstens een beperking	13%	15.2%
Mobiliteitsbeperking	7.5%	9.6%
Gehoorbepierking	4.6%	4.6%
Gezichtsbeperking	4.4%	5.6%
Ernstig overgewicht	15.8%	15.6%
Rokers	16.3%	17.9%
Voldoet aan alcoholrichtlijn	45.2%	43.9%
Beweegrichtlijnen	46.2%	49.9%
Ernstig/zeer ernstig eenzaam	8.2%	11.2%

* betreft de bevolking van 18 jaar en ouder